

การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์ ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

นายสุชาติ ทองลิมา

วิทยานุกรมนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-170-666-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 20339021

A STUDY ON ORGANIZING LEARNING AND TEACHING ART CRITICISM
IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS UNDER THE MINISTRY OF
UNIVERSITY AFFAIRS

Mr.Suchart Thongsima

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Art Education

Department of Art Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-170-666-9

สุชาติ ทองลิมา : การศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะวิจารณ์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (A STUDY ON ORGANIZING LEARNING AND TEACHING ART
CRITICISM IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS UNDER THE MINISTRY OF
UNIVERSITY AFFAIRS) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. เกษร ธิตะจारी จำนวนหน้า 245 หน้า. ISBN 974-
170-666-9.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะวิจารณ์ ในสถาบันอุดมศึกษา
ของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะวิจารณ์ จำนวน 7
คน นักศึกษาผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ จำนวน 270 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะวิจารณ์ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่
ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน แบบสอบถามสำหรับผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์
แบบประเมินค่าและแบบปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่า
เฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่

ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา และผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้ อาจารย์ผู้สอนมี
ความคิดเห็นในขั้นเตรียมการสอนทุกด้านอยู่ในระดับมาก ขั้นตอนการสอน ด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหาวิชา และ
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก ส่วนความคิดเห็นในด้านสื่อการสอน และด้านประเมินผลอยู่ใน
ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการใช้เนื้อหาในการสอนที่มี
ความสัมพันธ์กับวิชาสุนทรียศาสตร์

ผู้เรียนมีความคิดเห็นในด้านก่อนทำการสอน เนื้อหา และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรมอยู่
ในระดับมาก ส่วนด้านวิธีสอน การใช้สื่อประกอบการสอน และการประเมินผลการสอนอยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือให้เห็นหรือรับรู้งานศิลปะหลายรูปแบบ และ
สามารถวิจารณ์โดยบรรยายถึงเรื่องราวหรือเนื้อหาสาระที่ปรากฏในผลงาน

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่าวิชาศิลปะวิจารณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเรียนการสอนในระดับ
อุดมศึกษาเพราะเป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพเชิงวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียนเป็นอย่างสูง วัตถุประสงค์ของการ
สอนศิลปะวิจารณ์คือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพิจารณางานศิลปะในเบื้องต้นได้ หลักในการสอนคือควรดำเนินการ
สอนอย่างมีหลักเกณฑ์และทฤษฎี เนื้อหาในการสอนควรให้เกี่ยวข้องกับวิชาสุนทรียศาสตร์มากที่สุด กิจกรรมการ
เรียนการสอนควรเน้นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิธีสอนควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สื่อที่ควรนำมาใช้
คือผลงานจริงและบทวิจารณ์ และควรประเมินผลโดยเน้นความรู้ในเนื้อหาและทฤษฎีเป็นหลัก นอกจากนี้ผู้เชี่ยว
ชาวยังเห็นว่าวิชาศิลปะวิจารณ์ควรจัดเป็นวิชาบังคับให้แก่ผู้เรียนในทุกสาขาวิชาทางด้านศิลปะ แนวโน้มของ
การเรียนการสอนศิลปะวิจารณ์ในอนาคตจะยังคงดำเนินไปอย่างยากลำบากดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งยังได้เสนอ
แนะว่าควรนำความรู้ในศาสตร์สาขาอื่นมาใช้ในการเรียนการสอนในรายวิชานี้ด้วย

ภาควิชา...ศิลปศึกษา.....

สาขาวิชา...ศิลปศึกษา.....

ปีการศึกษา.....2544.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

##4283843727 MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: ORGANIZING LEARNING/ TEACHING ART/ ART CRITICISM

SUCHART THONGSIMA ; A STUDY ON ORGANIZING LEARNING AND TEACHING ART CRITICISM IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS UNDER THE MINISTRY OF UNIVERSITY AFFAIRS. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. KEASORN THITACHAREE, Ph.D., 245 p.p. ISBN 974-170-666-9.

The purpose of this research was to study the organization of learning and teaching of art criticism in higher education institutions of the Ministry of University Affairs. The population of this research was 7 art criticism instructors, 270 students of the art criticism course and 6 art criticism experts. Research instruments were two sets of questionnaires for the instructors and students, consisting of rating scales and open-ended questions; and interviews of the art criticism experts. Preliminary findings were analyzed by percentages, means, standard deviations and frequencies.

Research results indicated the opinions of the instructors, students and experts as follows: The instructors rated the processes of preparation of teaching and teaching of art criticism, the latter consisting of curricula, contents and activities, at the high level. They rated the use of instructional media and assessment at the moderate level. In overall details of relevant processes, the instructors rated the use of teaching contents related to aesthetics at the highest level.

The students rated pre-teaching, teaching contents and information of teaching activities at the high level. However, they rated teaching methods, uses of instructional media and assessments at the moderate level. In overall details, they rated the ability of instructors in presenting diverse forms of art and in criticizing art work by pointing out key components in that particular work at the highest level.

The experts had the opinion that art criticism is necessary for art-related programs at the higher education level because the course would significantly help students enhance their analytical capabilities. An objective of teaching art criticism is to enable students to engage in fundamental art criticism. The course should be taught by using appropriate frameworks and theory. Its content should be related with aesthetics at most. An emphasis of teaching activities should be given to exchange of opinions, drawing upon a student-centered pedagogical approach. Teaching media may include real work and its criticism. An assessment should be designed with an emphasis on relevant frameworks and theory and other contents of the course.

Additionally, the experts emphasized that art criticism should be compulsory for every art student regardless of their majors. They stated that teaching of art criticism in the future is likely to face difficulties no less than that at present. Finally, they suggested that knowledge in other disciplines should also be integrated in teaching of the course.

Department/Program...Art Education.....

Student's signature.....

Field of study....Art Education.....

Advisor's signature.....

Academic year....2544.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือของบุคคลหลายท่านซึ่งผู้วิจัยอยากจะขอกล่าวคำขอบคุณบุคคลเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้ โดย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.เกษร ธิตะจारी อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นอย่างสูงซึ่งให้คำแนะนำที่ดีและให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้านแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สมโภชน์ ทองแดง ที่ได้ให้คำปรึกษาและข้อคิดที่สำคัญในการทำวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ในภาควิชาศิลปศึกษาทุกท่านที่ได้มอบความรู้และสาระอันจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้ศึกษาอยู่ในสถาบันแห่งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจเครื่องมือวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนิสิตนักศึกษาตามสถาบันการศึกษาต่างๆทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือในด้านเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้นำมาใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณโครงการวิจัยสกว.(การวิจัยร่วม) ภาควิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นอย่างสูงที่กรุณามอบทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ และสุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อนและพี่ทุกคนที่ได้มอบความทรงจำและความรู้สึกดีๆที่มีค่า ให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดระยะเวลาที่ได้อยู่ร่วมกัน

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย.....	6
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	73
กำหนดกลุ่มประชากร.....	74
สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	74
เก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
วิเคราะห์ข้อมูล.....	80
นำเสนอผลวิจัย.....	82
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของอาจารย์ผู้สอน.....	84
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เรียน.....	103
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เชี่ยวชาญ.....	120
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	135
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	135

สารบัญ (ต่อ)

๗

บทที่	หน้า
สรุปผลการวิจัย.....	138
อภิปรายผลการวิจัย.....	148
ข้อเสนอแนะ.....	189
รายการอ้างอิง.....	191
ภาคผนวก.....	199
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	245

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. จำนวน และคำร้อยละ ของสถานภาพทั่วไปของอาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปวิจารณ์.....	84
2. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์ในชั้นเตรียมการสอน.....	88
3. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์ในชั้นดำเนินการสอน ด้านหลักสูตร.....	89
4. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์ในชั้นดำเนินการสอน ด้านเนื้อหาวิชา.....	90
5. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์ในชั้นดำเนินการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน.....	92
6. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์ในชั้นดำเนินการสอน ด้านสื่อการสอน.....	95
7. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์ในชั้นประเมินผล.....	97
8. ค่าเฉลี่ยรวมของคำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยว กับการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปวิจารณ์จากอาจารย์ผู้สอนศิลปวิจารณ์.....	99
9. จำนวน และคำร้อยละ ของสถานภาพทั่วไปของผู้เรียนวิชาศิลปวิจารณ์.....	103
10. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปวิจารณ์ในด้านก่อนทำการสอน.....	107
11. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปวิจารณ์ในด้านเกี่ยวกับวิธีสอน.....	108
12. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปวิจารณ์ในด้านเกี่ยวกับเนื้อหา.....	109

สารบัญ (ต่อ)

ญ

หน้า

13. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ในด้านการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติ กิจกรรม.....	110
14. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ในด้านการใช้วิธีสอน.....	113
15. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ในด้านการใช้สื่อประกอบการสอน.....	108
16. คำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการ เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์ในด้านการประเมินผลทางการสอน.....	115
17. ค่าเฉลี่ยรวมของคำมีชฌิมเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยว กับกิจกรรมการเรียนวิชาศิลปะวิจารณ์จากผู้เรียนวิชาศิลปะวิจารณ์.....	117